

Decyzja

Prezydium KK

nr 118/23

ws. opinii do poselskiego projektu ustawy o Rzeczniku Praw Pracowniczych

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przedstawia opinię do poselskiego projektu (KP Lewica) ustawy o Rzeczniku Praw Pracowniczych.

Prezydium KK zwraca uwagę, że Partnerzy Społeczni dostrzegając dynamikę rozwoju sytuacji społecznej i gospodarczej a także niedoskonałości oraz problemy pojawiające się w trakcie realizacji zadań Rady Dialogu Społecznego i jej funkcjonowania, przewidzieli cykliczny przegląd przepisów i możliwość zgłoszenia propozycji zmian w ustawie o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego oraz niektórych innych ustaw. Prace nad zmianą ustawy o Radzie Dialogu Społecznego rozpoczęły się w 2020 roku i trwały do czerwca 2023 roku. W pracach, w których uczestniczyły wszystkie strony dialogu społecznego, wypracowany został projekt zmian ustawy, który następnie został przedstawiony Prezydentowi RP. Jedną z ważniejszych zmian proponowanych przez wszystkie reprezentatywne organizacje pracodawców i organizacje związkowe jest zapewnienie Radzie Dialogu Społecznego realnych warunków dla systematycznej i merytorycznej działalności, dzięki powołaniu w tym celu szczególnego urzędu Generalnego Dyrektora Dialogu Społecznego. Nowelizacja ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego oraz niektórych innych ustaw jest więc rozwiązaniem priorytetowym dla wzmocnienia dialogu społecznego, a urząd Generalnego Dyrektora Dialogu Społecznego, jego sposób powołania i organizacja mają wzmocnić działania Rady Dialogu Społecznego.

Odnosząc się do projektu ustawy o Rzeczniku Praw Pracowniczych należy zauważyć, że do jego zadań należałoby m.in. współpraca z organizacjami związkowymi oraz organizacjami pracodawców (art. 5 pkt 2 projektu). Wprowadzenie instytucji Rzecznika Praw Pracowniczych byłoby instytucją konkurencyjną wobec proponowanego przez partnerów społecznych urzędu Generalnego Dyrektora Dialogu Społecznego. Dlatego też w ocenie NSZZ Solidarność należałoby przemyśleć wprowadzenie instytucji Rzecznika Praw Pracowniczych, bo chociaż byłyby to instytucja wspierająca ochronę pracownika, to wolą

partnerów społecznych jest obecnie konieczność wzmocnienia Rady Dialogu Społecznego i jej funkcji. Należałoby zatem zweryfikować koncepcję wprowadzenia do polskiego porządku prawnego nowej instytucji, której kompetencje realizowane są już w pewnym zakresie przez Państwową Inspekcję Pracy czy też Rzecznika Praw Obywatelskich.

Dodać należy, że do zadań Rzecznika Praw Pracowniczych należało będzie, zgodnie z projektem, ponadto: opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących wolności, praw i interesów osób wykonujących pracę zależną oraz mających wpływ na warunki jej wykonywania; inicjowanie, organizowanie i prowadzenie działalności edukacyjnej, promocyjnej i informacyjnej dotyczącej wolności, praw i interesów osób wykonujących pracę zależną i ich ochrony w Rzeczypospolitej Polskiej; prowadzenie poradnictwa w zakresie wolności i praw osób wykonujących pracę zależną; podejmowanie innych działań, o ile służą one ochronie wolności, praw i interesów osób wykonujących pracę zależną. Z tego zakresu zadań wynika, że będzie to podmiot o charakterze reprezentacyjnym, opiniodawczym i doradczym. Nie można nie zauważyć, że kompetencje tego podmiotu będą po części pokrywać się z kompetencjami związków zawodowych. Zgodnie z ustawą o związkach zawodowych do ich zadań należy reprezentowanie i obrona praw, interesów zawodowych i socjalnych ludzi pracy (art. 1 ust 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych, Dz.U.2022.854 t.j.). Na zasadach przewidzianych w przepisach prawa, związki zawodowe kontrolują przestrzeganie przepisów dotyczących interesów ludzi pracy (art. 8 ustawy o związkach zawodowych); organizacje związkowe mają prawo opiniowania założeń i projektów aktów prawnych w zakresie objętym zadaniami związków zawodowych (art. 19 ustawy o związkach zawodowych). Instytucja Rzecznika Praw Pracowniczych stanowiłaby wsparcie dla realizacji uprawnień związków zawodowych. Niektóre jednak z kompetencji Rzecznika mogą jednak budzić wątpliwości, które wymagałyby doprecyzowania np. zgodnie z projektowanym art. 6 ust. 1 pkt 16) będzie miał on prawo „przystępować do sporów zbiorowych, o których mowa w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 123), na wniosek podmiotu reprezentującego interesy pracownicze i po jego stronie (...) i (...) wykonywać wszelkie czynności w sporze zbiorowym przewidziane przepisami prawa dla podmiotu reprezentującego interesy pracownicze w zakresie udzielonego przez ten podmiot w danym sporze upoważnienia”. Takie sformułowanie przepisu może być źródłem niejasności co do roli Rzecznika Praw Pracowniczych w sporze zbiorowym.

Jednocześnie Rzecznik Praw Pracowniczych miałby prawo do wnoszenia wniosków do różnych organów ochrony prawnej np. występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej bądź o wydanie lub zmianę innych aktów normatywnych;

skierować wystąpienie do ministra właściwego do spraw pracy; skierować wystąpienie do właściwego organu Państwowej Inspekcji Pracy; skierować wystąpienie do właściwego organu, organizacji lub instytucji, w tym – do Sejmu i Senatu oraz właściwych komisji sejmowych i senackich; skierować wystąpienie podmiotu zatrudniającego osoby fizyczne do wykonywania pracy zależnej, bez względu na podstawę ich zatrudnienia, żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawie o przestępstwo ścigane z urzędu; wystąpić z wnioskiem o ukaranie w sprawie o wykroczenie ścigane z urzędu, na zasadach i trybie określonych w przepisach o postępowaniu w sprawach o wykroczenia; żądać wszczęcia postępowania administracyjnego; wnieść skargę do sądu administracyjnego; żądać wszczęcia postępowania w sprawie cywilnej; wziąć udział w toczącym się postępowaniu cywilnym, karnym, w sprawach: o wykroczenia, administracyjnym oraz przed sądami administracyjnym na prawach przysługujących prokuratorowi, w tym wnosić w tych postępowaniach wszystkie środki prawne przysługujące od orzeczeń nieprawomocnych lub nieostatecznych oraz od orzeczeń prawomocnych lub ostatecznych; występować do Sądu Najwyższego z wnioskiem, o którym mowa w art. 83 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904, z 2022 r. poz. 480, 1259, 2280, 2600, z 2023 r. poz. 181); wnosić skargę nadzwyczajną, na podstawie art. 89 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym; występować do Naczelnego Sądu Administracyjnego z wnioskami o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnienie przepisów prawnych, których stosowanie wywołało rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych. Należy zauważyć, że po części, są to uprawnienia, które realizuje już Rzecznik Praw Obywatelskich, który stoi na straży wolności, praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w innych aktach normatywnych, w tym również na straży realizacji zasady równego traktowania (zob. art. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich).

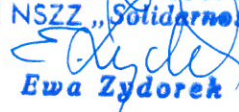
Uprawnienia Rzecznika Praw Pracowniczych nie byłyby wprawdzie tak daleko idące jak uprawnienia Państwowej Inspekcji Pracy, która jest organem powołanym do sprawowania nadzoru i kontroli przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej w zakresie określonym w ustawie (art. 1 ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy). Organy Państwowej Inspekcji Pracy mają m.in. prawo wnoszenia powództw, a za zgodą osoby zainteresowanej w sprawach o ustalenie istnienia stosunku pracy, a w razie stwierdzenia naruszenia przepisów prawa pracy lub przepisów dotyczących legalności zatrudnienia

właściwe organy Państwowej Inspekcji Pracy są uprawnione odpowiednio do nakazania usunięcia stwierdzonych uchybień w ustalonym terminie.

Podsumowując, w ocenie Prezydium KK NSZZ Solidarność należałoby przemyśleć koncepcję wprowadzenia nowej instytucji do polskiego porządku prawnego i przeanalizować relację takiego podmiotu w odniesieniu do już funkcjonujących instytucji i organów ochrony praw pracowniczych, w tym Państwowej Inspekcji Pracy oraz Rzecznika Praw Obywatelskich. Jednocześnie wprowadzenie instytucji Rzecznika Praw Pracowniczych należało by zweryfikować z punktu widzenia przyjętej, w ostatnim czasie, przez partnerów społecznych koncepcji wspierania dialogu społecznego w postaci urzędu Generalnego Dyrektora Dialogu Społecznego.

Gdańsk, 30 sierpnia 2023 r.

Prezydium KK
NSZZ „Solidarność”

SEKRETARZ
KK NSZZ „Solidarność”

Ewa Zydorek